

קונטרס פסקי הראשון לציון

מסקנות ההלכות מתשובותיו הבהירות
של מורנו ורבינו ועטרת ראשנו, מרן עמוד ההוראה
הראשון לציון והרב הראשי לישראל
הגאון רבי **יצחק יוסף** שליט"א,
נשיא בית הדין הרבני העליון, ובעל ה"ילקוט יוסף"
אשר התפרסמו מידי חודש בחודשו
בגליונות 'קובץ בית יוסף'
שנה ראשונה ושניה

נערך בעזרת החונן לאדם דעת
ע"י עבד לאל זן
אליהו דניאל בלא"א ר' יעקב שליט"א **אוזן**
עורך קובץ בית יוסף

©

כל הזכויות שמורות
להוצאת "להבין ולהשכיל"

להערות והארות:

7156775@gmail.com

תוכן עניינים

ה	ציצית.....
ה	תפילין.....
ה	קריאת שמע.....
ה	תפלה.....
ו	ספר תורה וקריאת התורה.....
ח	בית כנסת.....
ח	ברכות.....
יא	שבת.....
יד	פסח.....
טז	ספירת העומר.....
יז	ארבעת המינים.....
יז	פורים.....
יח	טבילת כלים.....
יח	תלמיד חכם.....
יט	ברית מילה.....
כ	גירות.....
כב	מצוות התלויות בארץ.....
כד	פדיון הבן.....
כד	אהל בקבר של צדיק, ושאר ענייני בית העלמין ואבילות.....
כה	דיינים.....
כה	אבן העזר - כתובה.....
כו	נישואין.....
כט	עניינים שונים.....
כט	צניעות באיש.....
ל	צניעות באשה.....

בענייני שיטת הפסיקה ההלכתית וההנהגה..... לא
 דרך הלימוד לבחורי ישיבה..... לב
 המבטא ונוסח התפלה..... לג
 לקיחת בקבוקים ממתקנים המותקנים ברחובות לשם מחזור..... לד
 יחוד..... לד
 יציאה לחו"ל לשם מנוחת הנפש..... לד
 הליכה לגן חיות..... לה
 בחומרת החזקת המכשירים הטמאים..... לה
 הוצאת ס"ת מיוחד לנשים בשמחת תורה..... לה
 אם מותר לברך אשה..... לה
 החיוב לחולה ללכת אל הרופאים..... לה
 כשרות..... לו
 זכויות יוצרים..... לו
 ללמוד דבר טוב מן הרשעים..... לז
 מכירת ספרי קודש כדי לקנות תקליטור תורני, כגון אוצר החכמה וכדו'..... לז
 ביטוי שמות הקודש בפיו..... לז
 שמיעת שיעורי תורה בנגן במקומות רחצה..... לז
 הליכה ביום חול למקומות הפתוחים בשבת..... לח
 להסתפר אצל ספר המספר גברים ונשים..... לח
 שיש לעודד את הילדים להכין את הפרשה ובפרט בדור זה..... לח
 שימוש בספרים שנתרמו לצורך הוצאת עלוני שבת, לאחר שהפסיקו
 את הוצאתם..... לח
 זמן צאת הכוכבים באקלים הארץ וחו"ל..... לט

קונטרס פסקי הראשון לציון מסודר ע"פ סדר הש"ע

א ציצית

א. סוודר שסמוך לצוואר יש לו ב' קצוות, ולמטה יש לו עוד ב' קצוות, פשט המנהג שלא להטיל בו ציצית^א.

א תפילין

א. איטר יד שעושה את כל מלאכתו ביד שמאל, מניח תפילין ביד ימין, ואינו צריך להניח תפילין אחר התפלה ביד שמאל. שבכל מקום שהמקובלים נוגדים את מה שכתוב בש"ס ובפוסקים, אין ללכת אחריהם^ב.

א קריאת שמע

א. מי שרוצה לנוח לאחר צאת הכוכבים זמן של שעה, ואח"כ רוצה לקום ללמוד, או לעשות כל דבר אחר, ואח"כ חוזר לשון עד הבוקר, לא יקרא ק"ש ויברך ברכת המפיל אלא לפני שישן את שנתו העיקרית עד הבוקר, שכיון שברכת המפיל היא ברכת ההודאה על טבע השינה שהטביע הקב"ה באדם, ועיקר שנתו היא מה שישן עד אור הבוקר, יש לו לברך ברכה זו קודם שישן את שנתו הקבועה^ג.

ב. גם אם ישן לאחר חצות הלילה, יש לו לברך ברכת המפיל בשם ומלכות^ד. [וכן הורה למעשה מרן זיע"א בסוף ימיו, ראה בויען שמואל חט"ו סימן יח].

א תפלה

א. ספרדי שמתפלל במנין אשכנזי, והם מיד אחר תפלת שמונה עשרה נופלים על פניהם ולא אומרים וידוי, צריך לומר וידוי כמנהג הספרדים, הן בשחרית הן במנחה, ולא יפול על פניו,

^א גליון ח, סימן קמו אות א, עמוד נא-נב.

^ב גליון ח, סימן קנב, אות ב, עמוד ס.

^ג גליון ח, סימן קמב, עמוד מז.

^ד שם ד"ה ודע, גליון יג, סי' ז אות א.

ולא ישנה מהמנהג^ה. ואין בזה משום "לא תתגודדו" כבכל הבדלי המנהגים בין הספרדים לאשכנזים (וע' בעין יצחק ח"ג עמוד תרעד)^י.

ב. ספרדי שמתפלל עם מנין אשכנזי, ויש שם חתן בר מצוה, והם אומרים תחנון כמנהגם, יאמר עמהם תחנון, אע"פ שמנהגנו לא לומר תחנון במקרה כזה, משום שדבר זה תלוי במנהג, ואף שהנוהגים שלא לומר תחנון יש להם על מה שיסמוכו, מ"מ לא הכל נוהגים כן, ולכן אל יפרוש מן הצבור^י.

ב. ספרדי המתפלל במנין של אשכנזים, והם נוהגים שלא לברך הגומל על נסיעה מחוץ לעיר כשיעור 72 דקות, בכ"ז יכול לברך ברכת הגומל במנין שלהם, על נסיעה מחוץ לעיר. והם יכולים לענות אמן על ברכתו, שהרי העושה כן עושה זאת על פי דעת המרא דאתרא בא"י, ולכן לעניין אמן יכולים הם לסמוך על סברא זו^י.

ב. מי שנמצא באמצע תפלתו, כגון ב"ובא לציון", או בכל מקום אחר בתפלה, והגיעו הציבור לעלינו לשבח, לא יאמר אותו עמהם, מאחר והוא טרוד בסדר תפלתו, ולא ישנה סדר העולמות. ורק אם כל הצבור עומד, לא ישב בין העומדים, ויעמוד גם הוא^ט.

ו. שליח צבור שנמצא באמצע החזרה, אין לו להפסיק בדיבור כדי להשתיק אחרים, ודי שידפוק על התיבה לרמוז לצבור להיות בשקט^י.

א ספר תורה וקריאת התורה

א. אין להעביר ספר תורה ממקום למקום אלא במקום צורך, אפילו על ידי פרימת התפירות בין חומש לחומש. ובמקום צורך כששולח את הספר תורה למרחקים בתוך ארגז, יש אומרים שאין להתיר את התפירות בשביל כך, אלא ישלחנו כמות שהוא ארוז היטב. ומכל מקום כשאין שם עשרה שמלויים את הספר תורה, נכון יותר שיתיר את התפירות שבין חומש לחומש בהתרת רוב התפירה. ודבר זה נכון יותר על פי ההלכה מאשר לפסול את הספר תורה על ידי הטפת שעווה על האותיות כדי לפוסלו. ומכל מקום הנוהגים לפסול הספר

^ה גליון כא, סימן קלו אות א.

^י גליון כא, סימן קלה אות ב, וסימן קלו אות א.

^י שם סימן קלח אות ד.

^ח גליון יז, סימן נט אות ד.

^ט שם אות ב.

^י גליון ט, שו"ת הראשון לציון סימן ה, עמוד כז.

תורה על ידי הטפת שעוה על האותיות, לצורך העברת הספר תורה ממקום למקום, יש מקום ליישב מנהגם^א.

ב. מותר להוציא ספר תורה מבית כנסת לבית כנסת אחר, ולכתחלה ילכו עם הספר תורה עשרה אנשים. ואם א"א, או שלוקחים הס"ת ברכב, א"צ עשרה^ב.

ג. יש להקל להביא ספר תורה ולהניחו בבית האבל, כדי שיקראו בו בשני וחמישי. ובפרט אם מייחד לו ארון ותיבה. אבל אם לא הביאו ספר תורה לבית האבל וכשהגיעו הצבור לקריאת התורה באמצע התפלה, בימי שני וחמישי, אין להתיר לילך ולהביא ספר תורה לבית האבל כדי לקרוא בו. ואפילו אם האבל הוא אדם חשוב ותלמיד חכם^ג.

ד. יש מקומות שנוהגים להתפלל בצבור בבית החתן בשבת שבתוך שבעת ימי המשתה של החתן, ומביאים לשם מערב שבת ספר תורה ומייחדים לו ארון באופן שיהיה לכבוד הספר תורה, כדי לקרוא בו בשבת, ויש לנוהגים כל על מה שיסמוכו^ד.

ה. צבור שמתפללים בימי חג הסוכות בתוך הסוכה, ובעת קריאת התורה מביאים ספר תורה מבית הכנסת שליד הסוכה, כדי לקרוא בו בצבור, יש להם על מה שיסמוכו. וילוו את הספר תורה עשרה אנשים. ואם הספר תורה נמצא ברשות אחת עם הסוכה, יש להקל בשופי^ה.

ו. בית כנסת שאין להם ספר תורה מהודר, או שאין להם ס"ת שאינו משוח, מותר להם בשבת זכור להביא ספר תורה מהודר, או שאינו משוח, מבית כנסת אחר. כדי שיקראו בו פרשות זכור. ולכתחלה ילוו את הס"ת עשרה אנשים. ואם אי אפשר אין זה מעכב. ובמקום שאין עירוב חלילה לטלטל הס"ת בשבת^ו.

ז. מותר להוציא את ספרי התורה שבבית הכנסת אל רחובה של עיר ביום שמחת תורה, בשמחה ובשירים ובריקודים ומחאות כפים, לכבודה של תורה. וכן יש להתיר לעשות כן במוצאי שמחת תורה בהקפות שניות, עם כלי שיר. ובלבד שיהיו זהירים במאד בכבוד ספרי

^א לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון יח, סי' פ.

^ב שם.

^ג שם.

^ד שם.

^ה שם.

^ו שם.

התורה כראוי, ולא ימסרו את ספרי התורה לילדים קטנים, פן תהיה להם למכשול ח"ו, אם יגרמו לנפילת הספר תורה. ואין צריך לזמר שאסור בהחלט על פי ההלכה לזרוק את הספר תורה באויר, ולקבלו לידי דרך שמחה, שזהו בודאי נחשב לזלזול בקדושת הספר תורה. ואם חל יום שמחת תורה בשבת יש להזהיר את העם שלא יוציאו את הספרי תורה לרחובה של עיר במקום שאין שם עירוב כדת. שהדבר אסור משום הוצאה מרשות לרשות שהיא אב מלאכה מן התורה. וכן יש להזהיר ביותר על שמירת כללי הצניעות בקפידה רבה שלא יתערבו האנשים והנשים יחדיו ח"ו.¹

ח. אם רוצים להוציא ספר תורה באמצע ההקפות בשמחת תורה, ולקרוא בשביל אלו שלא עלו לתורה, אך שמעו את הקריאה יחד עם כולם, עדיף שבשעת הקריאה לכלל הציבור יצאו עשרה אנשים, או לכל הפחות שישה, ולא ישמעו את הקריאה ולא יצאו יד"ח, וכאשר ירצו להוציא ס"ת בשעת ההקפות יוציאוהו, ויקראו את הפרשה כרגיל, ויעלו לתורה אלו שלא שמעו את הקריאה כלל, וכשיגיעו לפסוק "ולאשר אמר" יוכלו לחזור על קריאה זו פעמים הרבה, ולהעלות את מי ששמע כבר את הקריאה אבל לא עלה לתורה, וכשיגמרו יעלו מעונה ומשלים ממי שעדיין לא שמע את כל הקריאה, ויאמרו קדיש².

א בית כנסת

א. בית כנסת שכל קירותיו מסוידים בסיד, ולא השאירו בו אמה על אמה זכר לחורבן, הנה אע"פ שמשמע מדברי מרן זיע"א בחזו"ע ד תעניות (עמ' תל) שבתי כנסת צריכים להשאיר אמה על אמה (והוא שלא כמבואר בילקו"י שובע שמחות ח"א), מ"מ כאן שכבר הקירות מסוידים, אם יבואו לקלף יכנסו בספק איסור של "לא תעשון כן לה' אלקיכם", שי"א שהוא דאורייתא. ולכן שב ואל תעשה עדיף. ובפרט שי"א שסיד שמעורב בו חול, כמו שעושים היום, אפילו בבית אין צריך להשאיר ממנו אמה על אמה³.

א ברכות

א. נהגו שלא לברך על פיג'מה חדשה ברכת שהחינו, על פי מ"ש מרן בש"ע (סי' רכג סעיף ו) שאין זה בגד שראוי להתכבד בו⁴.

¹ שם.

² שם סי' פו.

³ גליון יג, סימן נט, אות א.

⁴ גליון ח, סימן קמז, עמוד נב.

ב. הקונה בית חדש, או שנכנס לדירה חדשה, המנהג הוא שבעל הדירה החדש מברך ברכת שהחיינו על פרי חדש, או על בגד חדש, ומכוון לפטור את הדירה והרהיטים החדשים. ובפרט אם יש לו חובות על קניית הדירה, או שלאחר זמן יתברר לו שטעה בקניין הדירה, או שיש שם שכנים שאינם מתאימים לרוחו. ומכל מקום אם הוא שמח בקניית הדירה, ורוצה לברך שהחיינו ואין לו כעת פרי או בגד חדש, רשאי לברך^{כא}.

ג. בחתימת ברכת מעין שלש, יש לומר "ברוך אתה ה' על הארץ ועל המחיה", ואין להוסיף "ועל הכלכלה", וכמו שכתב מרן הב"י להדיא (ס"ס רח): "ולא על המחיה ועל הכלכלה"^{כב}.

ד. השותה תה קר, כשיעור רביעית בבת אחת, או קפה צונן שעשוי במיוחד לכך, יש לו לברך אח"כ נפשות^{כג}.

ה. גם על קוף שהוא קטן ממידת האדם יש לברך עליו ברכת משנה הבריות, משום שהוא דומה לאדם בקצת דברים^{כד}.

ו. אם ראה קוף פעם שניה לאחר ל' יום, יהרהר שם ומלכות בלבו, ויאמר בפיו "משנה הבריות", והמברך בשם ומלכות בכל שלשים יום, יש לו על מה לסמוך^{כה}.

ז. הרואה חכם גדול מחכמי ישראל, המופלג בתורה ובחכמה וביראת ה' טהורה, ומורה הוראות בישראל, אף בזמן הזה יש לו לברך "שחלק מחכמתו ליראיו" בשם ומלכות, וזהו רק במי שיש בו את כל התנאים לכך, ובפרט אם הוא בקי ברוב ההלכות המצויות, ויודע להשיב עליהם כהלכה (וע' בילקו"י ברכות עמוד תרב)^{כו}.

ח. אם אותו חכם מבין רק בענייני אבן העזר וחושן משפט, ואינו יודע פרטי דינים באורח חיים ויורה דעה, כפי שמצוי אצל כמה מהדיינים, אין לברך עליו^{כז}.

ט. שניצל עוף או סויה, שנותנים עליו פירורי לחם, אם עושים כן כדי להטעים, מברכים עליו מזונות, ואם יש בפירורים אלו שיעור כזית, מברך לאחמ"כ ברכה מעין שלש. ורק אם

כא גליון ז, ס' קט אות א, עמוד עד.

כב שם.

כג שם אות ב, עמוד עז.

כד גליון ז, סימן קיא אות ב, עמוד פא.

כה שם.

כו שם אות ג.

כז שם ד"ה ואמנם.

ברור לנו שאין נותנים את הפירורים הללו אלא כדי לדבק את התבלינים ולהראות צורה לשניצל, יש לברך שהכל^{כח}.

י. אם הוא מסופק לשם מה נתנו את פירורי הלחם, יברך עליו מזונות, שהרי בכל מקרה אם ברך מזונות יצא, שכלל הוא בידינו על הכל אם ברך מזונות יצא, וכתב המג"א שבדיעבד יצא, לא חיישנן לסב"ל. וברכה מבוררת עדיף טפי. וכיון שכיום רבים נוהגים לתת קמח בשניצל כדי להטעים, יברכו מזונות. ואין חילוק בזה אם נעשה בבית או באולם^{כט}.

יא. בענין חטיף הנקרא "פסק זמן" שמעורב בו קמח, כיון שהוופל שהושם בו בא כדי להטעים, יש לברך עליו בורא מיני מזונות, ומה שיש שכתבו שהוופל הושם בכדי לשבר את המתיקות של השוקולד, לא נראה כן, אלא נראה שהוא עשוי להטעים, ולכן יש לברך עליו בורא מיני מזונות^ל.

יב. מנהגו של מרן פוסק הדור זצוקללה"ה היה להניח את אכילת הגלידה לאחר הסעודה, וכמבואר בשלחן המערכת ח"א (עמוד תרצא), ולא כמו מי שהפיצו שמועות שדעתו לברך שהכל באמצע הסעודה. וכמו שכתב הוא עצמו בגליון שו"ת יבי"א שנדפס במהדורה החדשה^{לא}.

יג. אם ברך ברכת "בורא פרי האדמה" על כמהין ופטירות לא יצא, ואע"פ שנתבאר בילקו"י ברכת שיצא, מ"מ לאחר זמן יצא לאור ספר חזו"ע על הלכות ברכות, ושם (בעמוד קנה) כתב שלא יצא. ומוזים דרבנן היינו שבחייהו^{לב}.

יד. בברכת הגומל, רק המברך צריך לעמוד, אבל אלו ששומעים ויוצאים ממנו ידי חובה, אינם צריכים לעמוד^{לד}.

טו. גם אם ישן לאחר חצות הלילה, צריך לברך ברכת המפיל בשם ומלכות [וכן הורה למעשה מרן זיע"א בסוף ימיו, ראה בוען שמואל חט"ו סימן יח]^{לד}.

^{כח} גליון יח, סי' רו, עמוד רז.

^{כט} שם.

^ל עכ"ל מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון כא, סימן קלח אות ב.

^{לא} וע' בגליון יח, עמוד ריג. ובגליון כא, סי' קלא עמוד כד והלאה.

^{לב} גליון יז, סימן נז, אות יא.

^{לג} שם סי' ס, סוף אות ד.

^{לד} גליון יג, ז' אות א.

טז. גם על במבה במילוי נוגט וכדו' יש לברך אדמה^{לה}.

יז. אם באים לבית הכנסת אנשים הרחוקים מתורה ומצוות, כגון שיש אזכרה וכדו', ואותו היום הוא יום ג' לחודש, שהאשכנזים נוהגים לברך כבר מתאריך זה, ואם כולם לא יברכו עכשיו ברכת הלבנה, לא יברכו אותם אנשים כלל, אעפ"כ אין להקדים הברכה בשביל זה, היות והאנשים הקבועים בבית הכנסת מקפידים שלא לברך אלא מתאריך ז' לחודש, הוי כעין אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך. אעפ"כ שזה רק חומרא, שהרי מעיקר הדין אם ברך בג' לחודש לא עבר איסור. ואין עושים תקנה לאותם שלא באים להתפלל, וכעין מה שכתב הר"י מיגאש שאין עושים תקנה לסוחרים ולהפסיד את בני העיר הקונים^{לו}.

א שבת

א. מי שעשה קידוש ואח"כ התברר שבמקום יין היה זה ליקר רימונים, יש לו לחזור ולקדש, ולא יסמוך לעשות הקידוש בברכת המוציא. ואעפ"כ שהקידוש על היין הוא מדרבנן, שכל מצוה דרבנן שלא עשה אותה כתיקנה, צריך לחזור ולעשותה^{לי}.

ב. בעניין היינות יש להקפיד לקחת יין עם רוב יין, וב"ה כיום יש הרבה יינות שאפשר לסמוך עליהם בהכשר בד"צ בית יוסף, ובד"צ הרב מחפוד, כרמל מזרחי, הרב רובין, זכרון יעקב, יקבי הגולן, יקב אפרת, ועוד ועוד. אך יש סוגי הכשרים שאינם מקפידים בזה, ועיין בילקו"י שבת כרך א חלק שלישי, דיני קידוש סימן רעב, מהדורת תשע"ב, שהארכנו בזה^{לז}.

ג. מיץ ענבים שמרתיחים אותו זמן רב עד שנעשה כעין דבש, ואח"כ מוסיפים עליו מים (והוא הנקרא יין משובח), כיון שנעשה כמו דבש, פקע ממנו דין יין, ויש עליו דין של מאכל ולא של משקה, ולכן אפשר לקדש עליו. וברכתו שהכל נהיה בדברו^{לט}.

ד. צינור מזגן היוורד לתוך הגינה, ומשקה את הצמחים שנמצאים שם, מותר להשאירו שם גם ביום השבת. אך אם דוחף את המים לצינור ע"י מגב, יש להורות בזה איסור, שהשקאה בשבת לזרעים אסורה מדאורייתא^{לז}.

^{לה} גליון ט, שו"ת הראשון לציון סי' ו.

^{לו} גליון יז, סימן ס אות ג.

^{לי} גליון ח, סימן קמט, עמוד נד.

^{לז} לשון מו"ר מרן עמוד ההוראה שליט"א, בקובץ בית יוסף גליון יח עמוד קעג. ד"ה בענין היינות.

^{לט} גליון כ, סי' ק.

^מ גליון ד סי' סז.

ב. מתקן כביסה שתלויים עליו בגדים מערב שבת, מותר להוציאו לחוץ, ואין בזה משום מזה שגזרו חכמים שאין לתלות כביסה מפני מראית העין שיחשבו שכיבס בשבת. ודלא כמי שאסר^{מא}.

ג. שלקות, או מלפפון חמוץ וכדו', מותר לסחוט אותם מהמים שבלועים בהם ע"מ למתק אותם, ואין צריך שיאכל את זה לאלתר, מפני שאין בהם דין סחיטה^{מב}.

ד. הנצרך לנקביו, ונמצא במקום שיש שם שירותים עם אסלה אוטומטית המדיחה את עצמה ע"י עין אלקטרונית, ואין באפשרותו ללכת לשירותים רגילים, יכול לסמוך על דעת האומרים שפסיק רישיה דלא ניחא ליה אפילו בדאורייתא מותר, משום שהוא כבוד הבריות, וגם יהיה לו צער אם לא יתפנה. ופשוט הוא שאם יכול ללכת לשירותים רגילים, שיעשה כן. ואם הכיור גם הוא אלקטרוני והמים נפתחים באופן אוטומטי ע"י הגשת היד, לא ישטוף את ידיו בכיור אלא יחכה עד שיגיע למקום שיוכל לשוטף בכיור רגיל, מפני שאין בזה כבוד הבריות, ויכול להמתין^{מג}.

ה. מעליות שבת "הלפרין" שנבנו בפרויקטים החדשים ויש עליהם אישור מהרב הלפרין שליט"א שמותר להשתמש בהם בשבת בין בעליה בין בירידה, אפשר לסמוך עליו כי הוא בקי בענייני חשמל, וגברא רבה הוא. והיינו אפילו לכתחילה^{מד}.

ו. המדפיסים עלונים שבהם מובאים הלכות, מנהגים ופרפראות לזכות את הרבים, ומפיצים אותם ליום שבת קודש, וכדי לממן את עלויות ההדפסה הגבוהות, מפרסמים הם פרסומות של מסחר, בוודאי שלכתחילה עדיף שלא לפרסם מודעות אלו כלל בשבת, אך אם הדבר הכרחי להמשך הוצאת העלונים, ירכזו את כל המודעות הללו לעמוד האחורי, ולא יערבו אותם עם דברי תורה, ויכתבו באופן בולט "אין לקרוא את החסויות בשבת, אלא אחר השבת"^{מה}.

אך אם הפרסומת היא על ספרים לזיכוי הרבים, או על מכירת בשר חלק לדעת מרן הבית

^{מא} גליון ח, סימן קנא, אות ב, עמוד נט.

^{מב} שם סימן קנא, אות א, עמוד נט.

^{מג} גליון כ, סימן קו, עמוד כו.

^{מד} גליון כא, סימן קכז, ד"ה ולענין. וע"ש בהערה.

^{מה} גליון יח סי' עו, עמוד קעו.

יוסף, בזה בודאי שיש מצוה לפרסם^{מז}.

ז. מעיקר הדין אין לאסור ללכת בימי החול למקומות שפותחים בשבת, אבל זה בכלל שלחן ערוך החמישי, והנהגה טובה וחשובה לכל מי שהוא ירא את ה', שלא ללכת לשם, ולהימנע מלסייע ביד עוברי עבירה גם באופן עקיף כזה. וגם יש פה משום חילול ה', שאומרים שהדתיים נהנים ממקומות שמחללים שבת. וגם הרי אם יתאחדו כל הדתיים שלא ללכת למקומות כאלה, הדבר יכריח אותם לשמור את השבת ולא לחלל אותה ח"ו^{מז}.

ח. מותר לטלטל שטר פרוזבול בשבת, שהרי אפשר ללמוד ממנו הלכה בנוסחאות הפרוזבול^{מז}.

ט. פיר אשפה שמוצב ברחובות, הפועל ע"י מדחס, וכשמגיעה האשפה למידה מסוימת פועל המדחס באופן אוטומטי, מותר לזרוק לשם אשפה ביום השבת, שהרי אין זה ודאי שזריקתו זאת תפעיל את המדחס, ונמצא שאינו פסיק רישיה, וגם הוא גרמא, שהוא אינו עושה שום מעשה בידיים, אלא על ידי שזורק לשם אשפה, גורם שאחר זמן תפעל המכונה, ונמצא שהוא גרמא האסורה מדרבנן, אפילו אם היה פסיק רישיה, הוי ליה פסיק רישיה בדרבנן שמותר. וכבר כתבנו שכאן הוא יותר קל, שאין זה בכלל פסיק רישיה^{מז}.

יא. אע"פ שמעיקר הדין אין חיוב לומר דברי תורה בסעודות שבת בשביל שלא יחשב שאכלו מזבחי מתים, שהרי סעודות אלו הם סעודות מצוה ולא שייך בהם זבחי מתים, מ"מ בוודאי שיש ענין לומר לבני ביתו דברי תורה על השלחן, שהרי לא נתנו שבתות ומועדים טובים אלא כדי לעסוק בהם בתורה^ז.

יב. חיישנים המותקנים באשפה ומעבירים מידע למערכת שבעירייה על גובה האשפה, ואם יש צורך הם באים לפנות. אין בזה חשש לזרוק לשם את האשפה ביום השבת אף לדעת החזון איש, דהא מה איכפת לו לזרוק אם המיכל מלא בחמישים אחוז או בשמונים אחוז, וכל

---

^{מז} עכ"ל מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ ב"י שם, עמוד קעו. [א.ה. ונראה שמ"מ לא יכתבו את המחירים, שרק במקום שא"א באופן אחר, כגון במכירת העליות בבית הכנסת, רק שם התירו לומר את המחיר, אך במקום שהדבר אפשרי אף בלא לומר את המחיר, כגון בנ"ד, אסור לאומרו אע"פ שהוא צורך מצווה. וכמ"ש מרן זיע"א בחזו"ע שבת ו].

^{מז} שם סי' פא, ד"ה ובאשר שאל, עמ' קפג.

^{מז} שם סי' פד.

^{מז} גליון יז סימן נז, אות ב עמוד כב.

^ז שם סימן סא, עמוד כט.

התועלת היא עבור העירייה שחפצה במידע. ואך אם נאמר שהוא פסיק רישיה, הו"ל פסיק רישיה דלא איכפת ליה שדינו כלא ניהא ליה בדרבנן, שהרי הכל נעשה מאליו ע"י שערכו את הכל מערב שבת, שדעת הרבה מן האחרונים להקל בזה. ובפרט שישנם פוסקים דס"ל שפסיק רישיה בדרבנן מותר אפילו אם נח"ל בו. ואף לחולקים דס"ל לאסור פסיק רישיה דלא נח"ל בדרבנן, מ"מ הכא אין הוא פסיק רישיה כלל, שלא מחמת זריקת האשפה מתעדכנת המערכת בעירייה, אלא אחת לכמה שעות, בין אם תתמלא האשפה ובין אם לא. באופן שמוותר לזרוק לשם אשפה בשבת ללא שום חשש^{נא}.

יג. אם עושים קידוש בבית הכנסת אחר תפלת מוסף, וכן אם נמצאים בשמחה משפחתית ועושים הבדלה לכולם, ואין מקום לכולם לשבת, לכל הפחות ישב המברך, אע"פ שהשומעים עומדים^{נב}.

יד. מותר לתת לילדים ממתקים בסיום לימוד אבות ובנים וכדו', אף שיאכלו אותם קודם הבדלה^{נב}.

א פסח

א. כוסות לשתייה חמה, גם אם יש חשש שמעורב בהם עמילן של חיטה, ואין עליהם הכשר, מותרים בשתייה בפסח, שאין העמילן נותן טעם לשבח, ואינו ראוי לאכילת כלב, ומותר לדעת מרן הש"ע (בב"ס ס"ס תמו). אך האשכנזים שיוצאים ביד רמ"א עליהם להחמיר. ואף שיש שנהגו להחמיר בזה, יש לדעת שזוהי רק חומרא ולא הלכה^{נב}.

ב. מוצאי חג הפסח שחל בשבת, ואי אפשר שיהיה לחם בחנויות, וכן בכל מוצאי החג שעדיין אין לחם במוצא, יברכו על המצות ברכת המוציא, וברכת המזון. אע"פ שבימות השנה נהגו לברך על המצה מזונות מספק, מ"מ כאן שרוב העולם היהודי אוכל מצות, יש לברך עליהם המוציא וברכת המזון^{נב}.

ג. חוזר בתשובה שבבית הוריו יש חמץ, והם הזמינו אותו להיות אצליהם בחג, ואם לא יגיע אליהם יש חשש שיתרחקו יותר מן התורה והמצוות, אם לא עלה בידו לאחר שניסה קודם

^{נא} גליון טו, ס"י לח.

^{נב} גליון יז, ס"י ס, אות ה.

^{נב} שו"ת הראשון לציון ס"י יג, אות ב. גליון יג.

^{נד} גליון יא, שו"ת הראש"ל סימן ח, עמוד כב-כג.

^{נה} שם סימן י אות א, עמוד כד.

הפסח לשכנע אותם בכל כוחו למכור את החמץ, קודם הפסח ירכז הבן את כל החמץ במקום אחד, ויעשה לו מחיצה של עשרה טפחים, ואז יוכל לשהות אצליהם בחג, כי אסור לשהות בבית שיש שם חמץ ללא מחיצה, שמא ישכח ויאכל ממנו, למרות שאין זה החמץ שלו, וכמ"ש מרן בש"ע (סי' תמ"ב). ונכון שקודם הפסח ימכור הבן את החמץ של הוריו לגוי, ויכול לעשות כן אף בלא ידיעתם להצילם מאיסור, אך יותר נכון להודיע להם על המכירה, לצאת ידי חובת כל הדעות.¹¹

ד. אפשר למכור חמץ גמור לגוי, והמכירה היא מכירה גמורה ושלימה, ומותר לאכול לאחר הפסח חמץ שנמכר לגוי, ופוק חזי מאי עמא דבר, שכל החמץ הגמור שנמצא במפעלים ובחנויות הכל נמכר לגוי בפסח, ומשווקים אותו לאחר הפסח וסומכים על המכירה.¹²

ה. אם מכר כל חמץ שיש לו בבית, ולא פירט מהו החמץ, ומצא בקבוק ויסקי שלא ידע שהיה שם, אפ"ה הוא בכלל כל החמץ שיש לו בבית שמכר אותו, ומותר להשתמש אחר הפסח.¹³

א ספירת העומר

א. צבור שכל השנה מתפללים מנחה וערבית יחד, ומסיימים את תפלת ערבית בזמן צאת הכוכבים של הגאונים, יכולים לספור את ספירת העומר מיד לאחר התפלה כנהוג, ואח"כ יחזרו לקרא קריאת שמע (שהרי אותה קראו קודם צאת הכוכבים), ואין בזה משום תדיר ושאינו תדיר. שהרי התפללו כבר תפלת ערבית שהיא תדירה, ולא שייך לומר תדיר על מה שחוזרים לקרוא ק"ש, משום שזה רק למי שהתפלל ערבית קודם צאת הכוכבים, אך מי שהתפלל לאחר צאת הכוכבים אינו צריך לחזור, וכן אפשר לצאת יד"ח ק"ש בקריאת שמע שעל המטה. ועוד, שיכול להחמיר כשיטת ר"ת ולקרוא ק"ש שהיא מדאורייתא לאחר זמן זה, משא"כ בספירת העומר בזמן הזה שהיא מדרבנן, ואין צריך לחכות לזמן ר"ת. וכן יש כאן ספק ספיקא, שמא יצא יד"ח קריאת שמע בבין השמשות, ושמא לא שייך כאן תדיר מכל הסברות הנ"ל. ואף שפסק מרן בש"ע שזמן קריאת שמע הוא לאחר צאת הכוכבים ולא בבין

¹¹ גליון כד, סימן קסב.

¹² לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף שם, סימן קסג, אות א.

¹³ לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א שם.

השמשות, מ"מ ע"פ כל הנ"ל שפיר אפשר לקרוא ק"ש לאחר ספירת העומר. ואם ירצו הצבור לקרא ק"ש ואח"כ לספור, הרשות בידם^ט.

ב. מי שיש לו מניין קבוע של ערבית בשעה מאוחרת, אין לו להקדים ולספור ספירת העומר מיד לאחר צאת הכוכבים קודם שהתפלל ערבית, שהרי "תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם" הוא הלכה, משא"כ דין "תמימות" הוא חומרא חשובה לספור מיד לאחר צאת הכוכבים, לחוש לשיטת התוס' (מנחות סו.), ומעיקר הדין גם אם יספור בתוך הלילה יצא יד"ח. ולכן יתפלל ערבית ואח"כ יספור, אף שאין זה בצאת הכוכבים. וכן המנהג^ט.

ג. מי שלא ספר ספירת העומר, ונזכר לאחר שברך ברכת המפיל, יספור קודם שישן, שהרי מעיקר הדין מותר להפסיק בדיבור בין ברכת המפיל לשינה (ע' בשלחן המערכת ח"ב עמ' קנא), שאם ישן, יש חשש שתחטפינו שינה עד אור הבוקר, ויפסיד את הברכה^{טא}.

ד. מקומות בחו"ל שנהגו לארס אישה בקידושי טבעת בימי הספירה, מותר להם לעשות את סעודת האירוסין עם כלי שיר, שהרי סעודה זו היא סעודת מצוה, ומותר לנגן בכלי שיר בסעודת מצווה. אמנם, ישנו חרם בירושלים שלא לארס אשה אלא בשעת החופה, מחמת תקלות שנגרמו בעקבות שעשו את הדברים נפרדים, והרבנות הראשית הרחיבה את החרם לכל ארץ ישראל, וראוי שגם בני חו"ל ינהגו כן^{טב}.

ה. מותר לארגן בימי הספירה חוג שירים וריקודים לילדים, שאין עושים זאת בשביל תענוג, אלא כדי להדריך אותם. אך אם יכולים לדחות את החוג לאחר ל"ג בעומר לילדים שהגיעו לחינוך, יעשו כן^{טג}.

ו. נער בר מצוה, שמלאו לו י"ג שנים ויום אחד בימי הספירה, מותר לו ולאביו להסתפר, וכמו שפסק מרן זיע"א בחזו"ע^{טד}.

ז. מי שברך על דעת לספור ארבעה, ובאמת הוא חמישה לעומר, אפילו אם הפסיק הרבה בין הברכה לספירה הנכונה, לא יחזור לברך (וע' בשלחן המערכת ח"א עמ' תקפא-תקפד)^{טה}.

^ט גליון יב, סימן ריג.

^ט שם סימן רטו, אות א.

^{טא} שם אות ב.

^{טב} שם סי' רטז אות א.

^{טג} שם אות ב.

^{טד} שם אות ג.

ח. אם ברך וספר שלא כמספר אותו היום, ולא תיקן עד ליום המחרת, רשאי להמשיך ולספור בברכה משום ספק ספיקא^ס.

ט. מי שעתיד לעבור ניתוח בימי הספירה, אשר מחמתו יאלץ להפסיד יום אחד מלספור, בכ"ז יכול להתחיל לספור בברכה, שמא הניתוח ידחה לאחר ימי הספירה, ואולי יוכל לספור לפחות ביום, ואין זה ברור שיאבד יום אחד. וכמו שכתב באור לציון ח"ג (פרק טז הלכה ה)^{סז}.

א ארבעת המינים

א. מגדלי לולבים שמטבילים את לולביהם בחומר בוטני, כדי לשמור על טריותם, וגם שלא יתפרדו העלים, אפשר לצאת בלולב זה לכתחילה, ובפרט אם החומר הבוטני מיפה את הלולב^{סח}.

ב. אם עדיין לא נפסל הלולב, מותר להדביקו, ואין בו כל פיסול^{סט}.

ג. אין לחכות עד ערב החג ממש בשעה שהסוחרים מורידים את מחירי האתרוגים, וכך יוכל לקנות אתרוג מהודר יותר בפחות כסף, שאין ספק מוציא מיד ודאי, שאע"פ שאם יקנה כמה ימים קודם לכן אפשר שיקנה אתרוג פחות מהודר - ביותר כסף, מ"מ אין זה ודאי שסמוך לחג ממש ימצא אתרוג מהודר יותר, שהרי אפשרי הדבר שימכרו את כל האתרוגים המהודרים. אך אם יודע בבירור שימצא אתרוג מהודר יותר בערב החג, יכול להמתין^ט.

א פורים

א. לדינא יש לתפוס שאין חיוב להשתכר בפורים, ולא כאותם אלו שדוחקים את עצמם לכך כדי לצאת ידי חובת כל הפוסקים, דהא לא יצא דבר זה מגדר ספק, וספיקא דרבנן לקולא, ובפרט שיש בזה ביטול תורה רב. ואף אם יברך ברכת המזון ויתפלל ערבית ויקראו

---

^{סח} שם סי' ריז עמוד לג.

^{סז} שם ד"ה ומי.

^{סז} שם ד"ה ומה ששאל.

^{סח} גליון ד, סימן סה.

^{סט} ואם נפסל ורוצה להדביקו שעל ידי כך יהיה כשר, ראה בגליון ד סי' סה ד"ה וגדולה מזו.

^ט גליון כ, סימן קו עמוד כו ד"ה ואודות שאלתו.

הלכות פורים, טבילת כלים, תלמיד חכם ♦ פסקי הראשון לציון

ק"ש, מכל מקום מה נעשה לביטול תורה הגדול שנגרם על ידי זה. ואין החיוב הוא אלא להתבשם, דהיינו שישתה יותר ממה שרגיל^{עא}.

ב. גם אם שולח משלוח מנות לרבו יוצא ידי חובה מדין "ומשלוח מנות איש לרעהו", ואדרבה מקיים בזה מצווה דאורייתא של כבוד התורה^{עב}.

ג. השולח מנות לקטן אינו יוצא ידי חובה, ופשוט הוא שאם יש לו אפשרות לשלוח לקטן או לרבו, ודאי שישלח לרבו^{עג}.

ד. אבל על אביו ועל אמו ל"ע תוך י"ב חודש, רשאי להשתתף בסעודת פורים אם אין שם כלי נגינה, ואע"פ שהסעודה נערכת מחוץ לביתו, דקי"ל הלכה כדברי המיקל באבל^{עד}.

א טבילת כלים

א. בקבוקי יין המיובאים מחו"ל, כיון שהם מטלטלים יש לטבול אותם בלא ברכה, שהרי אין הם כלי שתיה, אלא שמהם שופכים לתוך הכוס ואין שותים ישירות מן הבקבוק, וכיון שכל דין הטבלת כלי זכוכית הוא מדרבנן, יש להטבילם בלא ברכה^{עה}.

א תלמיד חכם

לה. מי שנכשל בביזוי תלמידי חכמים, התיקון הוא להרבות בכבוד החכמים, ולדבר עם אחרים בשבחם, ובעיקר בעניין הביטול כלפי גדולי הדור. ולא להיכנס למחלוקת בין החכמים, כי כולם אהובים כולם ברורים, וכולם כוונתם לעשות נחת רוח לבורא יתברך. וכל אחד ילך אחר רבותיו שגידלוהו ולמדוהו תורה^{עו}.

לו. מה שמצינו פעמים שמבזים גדולים, חלילה לנו ללמוד מזה להימשך אחריהם, וח"ו להיכשל בביזיון תלמיד חכם^{עז}.

^{עא} גליון י, סימן קפה, עמוד מא-מד.

^{עב} גליון כ, סימן קד אות ג, עמוד כג.

^{עג} שם אות ד, עמוד כד.

^{עד} גליון י, שו"ת הראשון לציון סימן ז.

^{עה} גליון ח, סימן קמו, אות ב, עמוד נב.

^{עו} לשון מו"ר מרן הראשון לציון שליט"א, בקובץ בית יוסף גלין כא, סימן קל עמוד יט.

^{עז} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקב"א שם סי' צב, עמוד רטז.

לז. מי ששב בתשובה והתחיל ללמוד כמה שנים, ונהג עצמו ברבנות וגבה לבו ולעז לזולתו מהתלמידי חכמים, חשוב שלא שב בתשובה גמורה, ועדיין במרדו הוא עומד, ואין מקבלים אותו כלל עד שייכנע לבו וישוב בתשובה גמורה ובענוה ובראה, ויחדול מלזלזל בחכמים אחרים^ע.

לח. אולם אירועים שיש לו חצר שסגורה לקהל הרחב, מותר לאכול שם ואין זה דומה כלל לאוכל בשוק. ופשוט שתלמיד חכם יאכל מה שראוי לו בצנעה^ט.

א ברית מילה

א. מוהל תוך ל' יום לפטירת אביו או אמו, לכתחילה אין לו להקל לגזוז את ציפורניו מטעמי היגיינה שמא יחששו ההורים שיזיק לילד מחמת חיידקים שבציפורניו, דהא יש עוד מוהלים אחרים, ומה בכך אם עד השלשים ישלח את הפונים אליו למוהל אחר אם יש חשש שידברו על ציפורניו הגדולות. אלא א"כ עשה בשינוי או ע"י גוי^ז.

ב. מילה שזמנה הוא בשבת, ויש חשש שאם יקיימו אותה בשבת יחללו הקרובים בני המשפחה את השבת כדי להגיע לברית, כגון שיגיעו ע"י רכב וכדו'. יש לעשות שאלת חכם על כל מקרה לגופו, שלפעמים צריך לגדור גדר, ולפעמים צריך להורות שימולו בשבת. ואין להורות בזה הוראה כללית. ופשוט שאם המילה עצמה כרוכה בחילול שבת האסור, כגון שמביאים את התינוק ברכב, בוודאי שעל המוהל לדחות את המילה ליום ראשון^א.

ג. במקרה הנ"ל, יש שעורכים את המילה בביתם בצנעא ביום השבת, ומפרסמים שהברית נדחתה ליום ראשון מחמת חולי התינוק, וביום ראשון כשמגיעים כל המוזמנים המוהל עושה עצמו כאלו הוא מל, ואין מברכים בשם ומלכות ממש. וגם יכול לומר לכולם, שבשבת הגיע המוהל וראה שאפשר למול את התינוק ולא יכל להודיע להם על כך מחמת יום השבת^ב.

^ע ע"כ דברי מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף שם עמוד כד ד"ה ומי.

^ט גליון יח ס' עז.

^ז גליון כא, סימן קכט.

^א גליון כא, ס' קלד.

^ב שם.

- ד. אם אבי הבן עצמו מחלל שבת, ואם תיערך המילה בשבת ודאי יחלל שבת, יאמר לו המוהל שיש לתינוק צהבת, וצריכים לדחות את המילה ליום ראשון^{פג}.
- ה. מי שנולד לו בן, ואביו שהוא מחלל שבת בפרהסיא רוצה לשבת סנדק בברית של נכדו, על הבן לשכנע אותו שיש מעלה גדולה שאחד מגדולי הדור ישב כסנדק^{פד}.
- ו. קראי שנולד לו בן בשבת, ומבקש שימולו את בנו, אם הוא מסוג הקראים שמת'יחסים בכבוד לחכמי ישראל האמתיים, צריכים למול אותו בשבת^{פה}.
- ז. אם התעכבו ולא מלו את התינוק הנ"ל, והגיע בין השמשות, ימולו אותו בבין השמשות ויברכו, אך אם הגיע צאת הכוכבים אסור למול, שמילה בלילה פסולה. (ואף לא ימולו בבין השמשות של רבינו תם). וידחו את המילה ליום שאחריו^{פו}.
- ח. ציצין המעכבין את המילה, לכתחילה צריך לתקן אותם ביום, אבל ציצים שאינם מעכבים ובשבת אין חוזרין עליהם, יכול להורידם בלילה בשעת הדחק^{פי}.

א גירות

- א. אברך נשוי עם ילדים, ואמו התגיירה בגיור אורתודוקסי, ואח"כ התחתנה ונולד הוא, אך ההורים לא שמרו מצוות, ורק לאחר זמן חזרה האם בתשובה, אין הבן צריך לעשות גיור ואף לא לחומרא, אלא אם כן יש אומדנא דמוכח שלא היה ברצון האם לשמור מצות בעת הגיור, או שהיא אומרת ששיקרה על הדיינים, או אז צריך הבן לעשות גיור, דהיינו הטפת דם ברית, טבילה לשם גירות, וקבלת מצוות^{פב}.
- ב. גוי הרוצה להתגייר ול"ע עבר תאונת דרכים אשר עשתה אותו לנכה תמידי (לעולם), וחבשו את גופו בתחבושות, והמים בטבילה יזיקו לו, ומיעצים הרופאים שיטבול עם התחבושות, והם ידביקו אותם בצידם לגוף כדי שלא יכנסו המים. יכול לטבול עם התחבושות

^{פג} שם.

^{פד} גליון יג, סי' טו.

^{פה} שם סימן טז.

^{פו} שם אות ב.

^{פי} שם אות ג.

^{פח} גליון ח, שו"ת הראשון לציון ס"ג עמוד כג.

ולא חשיב חציצה. אך אם הטיפול בתחבושות עתיד להיגמר לאחר זמן, יחכו עד שיסירו את התחבושות, ואז יטבול פט'.

ג. גר אינו יכול לברך "שלא עשני גוי"³.

ד. יש להגביר ביתר שאת את ההסברה לגרים קודם ביצוע הגירות, שעליהם לשמור לעשות ולקיים את כל דברי תורתנו הקדושה, ושאל יחשבו שגם מי שאינו שומר תורה ומצוות נחשב ליהודי טוב ולישראל כשר, והמקיימים את התורה והמצוות הם רק אדוקים המתחסדים עם קונם. וכן הוא בתשובת מרן זצ"ל בספר משא עובדיה (עמ' תמ אות יג) דמה טוב ומה נעים להקים אגודת הסברה בשיתוף פעולה עם הרבנים היושבים על מידין, ללמד הגרים חכמה בינה ודעת בהסברה משכנעת, יסודות דיני תורתנו הקדושה, ולהראות העמים והשרים את יופיה, כי טובת מראה היא^{3א}.

ה. אין להסתפק במה שאומר הגר לפני בית הדין שבדעתו לקיים תורה ומצוות, אלא בית הדין צריכים לחקור אותו היטב בשאלות חוזרות אם כוונתו אמתית לשמור תורה ומצוות^{3ב}.

ו. איש או אשה שהתגיירו ואח"כ נודע שלא שמרו תורה ומצוות, יש לדון בכל מקרה לגופו, שאם רואים בית הדין שכל מה שאמרו שכוונתם לשמור תורה ומצוות היא מן השפה ולחוזן, יש לבטל את הגיור, אבל אם רואים שבשעת הגיור הייתה דעתם אמתית וכנה, ורק לאחר הגיור חזרו בהם, דינם כישראל שיצא לתרבות רעה, והגיור קיים^{3ג}.

ז. איש או אישה שבאו להתגייר לשם אישות או לשם השגת דבר חומרי, אסור מדרבנן לקבל אותם, ואם עברו וקיבלום והגוי קיבל עליו עול תורה ומצוות באמת, אע"פ שכל מה שקיבל עליו דבר זה היה בשביל להשיג את מטרתו, הרי הוא כגר לכל דבר^{3ד}.

ח. בית דין שהגיע אליו גוי שבא להתגייר לשם אישות, ורואים הדיינים שכרגע כל מטרתו לקבל עליו עול תורה ומצוות היא לשם אישות, אך לפי תכונות אותו האיש יודעים הדיינים שהמאור שבתורה יקרבו לעשות את מצוותיה בלב שלם, יכולים לקבלו לכתחילה^{3ה}.

^{פט} גליון ח, סי' קלח, עמוד מז-מד.

³ וע"ע באורך בקובץ ב"י גליון טו, סימן מב.

^{3א} עכ"ל מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון יב, שו"ת הראשון לציון סי' יא, עמוד יד.

^{3ב} שם עמ' טו ד"ה ואין די.

^{3ג} שם ד"ה ולעניין דיעבד.

^{3ד} שם ד"ה וגוי.

§ מצוות התלויות בארץ

א. תעלות גידול המחופות בניילון מכל צידיהן, ומתחתיהן, באופן שהאדמה שבתוכם מנותקות מן הארץ בניילון עב ביותר שאין בו חורים וסדקים, ותעלות אלו נמצאות בתוך חממות (אהל מכוסה הרמטית ביריעות ניילון), והם אינם מטלטלים מחמת כובדם ואריכותם, גידולים הגדלים בהם אין להם דין שביעית ודין מעשר¹³.

ב. פלריג, דבר המפסיק בין הקרקע למה שמעליה, אם הוא יצוק, יש להחשיב אותו כאינו נקוב, ויש לו דין של מחיצה גמורה, אך אם הוא אינו יצוק, שיש בו חורים מיקרוסקופיים אשר מטרתם לסלק את עודפי המים שבחממה, אע"פ שאם יניחו שתיל ירק מעל אריג זה ומתחתיו מים, ככל הנראה לא יחזיק השתיל מעמד, בכ"ז חשיב כעציץ נקוב, ולא הוא מחיצה. וצמח שגדל מעל אריג זה, נופו נחשב כעציץ נקוב, שאינו חוצץ בין הקרקע למה שמעליה¹⁴.

ג. פרי הנקרא גוגי ברי, או לחילופין בשם אחר "וואלפבריי", שהוא סוג של פרי הנותן פירות רק לאחר שנים או שלש עונות, ומשך הזמן שנותן את הפירות הוא בין שלש לארבע שנים, יש לו דין של אילן גמור, ויש לו דין עורלה¹⁵.

ד. העץ הנ"ל, גם אם יגדלו אותו בחממה, יהיה לו דין עורלה, שגם באילן הגדל בבית שיין דין עורלה, אך מן המעשרות הוא פטור, משום שנאמר "היוצא השדה" דווקא שדה ולא בית¹⁶.

ה. כיון שלעץ זה יש תכונה שיש ענפים שמשרישים וגדלים מחדש מן הקרקע, יש לגזום את כל הענפים החדשים האלו באופן קבוע, משום שהם נחשבים כנטיעה חדשה, ויש בזה חשש עורלה¹⁷.

ו. צינור של המזגן היורד לגינה בשנת השמיטה, ומשקה את הצמחים, הדבר מותר בין אם הגינה צריכה השקאה ובין אם לא, משום שהוי פסיק רישיה בתלת דרבנן, דהא הוא גרמא, שאין הוא נותן את המים בידיים, ועוד שהשקאה בשביעית היא דרבנן, וגם שביעית בזמן הזה היא דרבנן. והוא הדין לעניין שבת, שמותר¹⁸.

¹³ שם.

¹⁴ גליון א, סיון תשע"ד, עמוד יט.

¹⁵ שם עמוד כ.

¹⁶ שם עמוד כ-כא.

¹⁷ שם כא, ד"ה והנה.

¹⁸ שם ד"ה אכן.

¹⁹ גליון ד, סי' סז.

ז. אם דוחף את המים לתוך פתחי הצינור של הניקוז הנשפך על הצמחים, יש להקל בזה לעניין שביעית אם אינו מתכוין להשקות, דהא שביעית בזמן הזה היא דרבנן, והשקאה עצמה היא דרבנן, וכיון שאינו מתכוין להשקות הוי ליה פסיק רישיה בדרבנן שמותר^{קב}. ואין הבדל אם היו במים חומרי ניקוי או לא^{קג}.

ח. אע"פ שהטילו חרם חכמי צפת בזמנו של מרן הש"ע על כל מי שישמור קדושת שביעית בפירות שגדלו בקרקעות של גוי בארץ ישראל, מ"מ מותרים אנו להתפלל ולישא עם אותם אלה שנוהגים קדושת שביעית בפירות אלו, שכל החרם שהחרימו חכמי צפת, לא היה אלא לשעתו, ולא לעולמי עד^{קד}.

ט. אם עבר ונטע אילן סרק בשביעית, בין בשוגג בין במזיד, צריך לעקור אותו, אך אם זה טורח גדול בשבילו, או שהוא הפסד מרובה, יש להקל^{קה}.

י. תבלינים שאינם נאכלים בפני עצמם, אלא משתמשים בהם לתיבול בלבד, גם בהם שי"ך קדושת שביעית, ולכן אם פג טעמם, וכבר אינם מטעימים את התבשיל, מותר להשליכם לאשפה^{קי}.

יא. פירות שהיו ברשות אוצר בית דין, ועבר זמן הביעור שלהם, לא חלה עליהם חובת הביעור, והם חשובים כמבוערים. ומותר לאוכלם למי שמקבל אותם מאוצר ב"ד, לאחר זמן הביעור^{קי}.

יב. אם לקח את הפירות מאוצר ב"ד לפני זמן הביעור, והיו ברשתו כשהגיע זמן הביעור, העיקר להלכה שאינם חייבים בביעור^{קי}.

יג. אם לא הפקיר את הפירות קודם זמן הביעור, כגון שנאנס, או שלא ידע שצריך להפקיר, ועבר זמן הביעור, ורוצה להפקירם כעת, כיון ששביעית בזמן הזה היא מדרבנן, העיקר להלכה להקל בזה, שיפקיר אחר זמן הביעור, ויהיו מותרים באכילה^{קט}.

קב וע"ע בגליון ד שם.

קג שם.

קד גליון ח, סימן קמה עמוד נ-נא.

קה גליון יח, סי' פג עמוד קפז.

קו שם, ד"ה אודות.

קי שם ד"ה ופירות.

קח שם.

א פדיון הבן

א. אשה שהפילה תוך שמונה שבועות להריונה, והנפל עדיין לא רקם אברים ולא היה בו עצם, ואח"כ ילדה האשה בן זכר, יש לפדות בן זה בברכה לאחר שיעברו שלשים יום מיום הלידה. ויאמרו את הנוסח הרגיל של פדיון הבן^{קא}.

ב. אם הפילה, ואין ידוע אם היה הנפל מרוקם איברים או לא, יפדו אותו בלא ברכה^{קא}.

ג. אם יום השלשים ואחד חל בשבת, יעשו את הפדיון בצמצום במוצ"ש, ויבואו לשם עשרה אנשים, ובפרט אם א"א לעשות את הפדיון ביום ראשון, אין לדחות אותו לליל שני בשביל רוב עם^{קיב}.

א אהל בקבר של צדיק, ושאר ענייני בית העלמין ואבילות

א. אע"פ שאמרו בגמ' (שקלים ז.) אין עושים נפשות לצדיקים, דבריהם הם זכורנם. מ"מ המנהג כיום לעשות אהל מעל קבריהם של הצדיקים, משום שיש בזה תועלת לחיים שרואים ע"י זה את מקום מנוחתו של הצדיק, ובאים להתפלל שם, ויש בזה נחת רוח לצדיק. ועוד, שהאהל מגן עליהם מפני החמה ומפני הגשמים^{קיג}.

ב. במקום שלא עשו אהל מעל קברו של הצדיק, והמקום פרוץ, מותר לקרוא שם פרקי תהלים ומשניות, ורק תפלת שמונה עשרה לא יתפללו שם. ובלאו הכי, להלכה נקטינן שאפילו במקום שאינו פרוץ אין להתפלל שם שמונה עשרה, מלבד מערת המכפלה וכדומה, שהקבר נמצא עמוק למטה (וכמבואר בילקו"י הל' תפלה ח"א). וכן המנהג^{קיג}.

ג. צדיק שבנו אהל מעל קברו, ורוצים אח"כ לפרק את האהל ולבנות ממנו ארון קודש וכדו', מפני שאחר שבנו את האהל אמרו להם שלא נכון לעשות זאת, ראוי להם שלא להסיר את האהל ולהשאירו במתכונתו^{קטו}.

קט שם.

ק"ג גליון ח, סימן קמח, עמוד נג-נד.

ק"א שם עמוד נד.

ק"ב שם אות ב.

ק"ג וע"ע בגליון ג עמוד מח-מט.

ק"ד שם עמוד מט ד"ה אלא.

ק"ט שם סי' נג.

ד. יהודי שנישא לנכרית, ונפטר לבית עולמו בלא שיחזור בו, אין לשבת עליו שבעה, אלא ישבו רק שעה אחת ויקומו^{קטז}.

א דינים

א. דרכם של בתי הדין, להגיע לפשרה קודם פסק הדין, גם בקשר לכתובה, שפעמים ולא מגיע לאשה את סכום כתובתה. ובה מקיימים את מצוות "והלכת בדרכיו", מה הוא חנון ורחום, אף אתה היה חנון ורחום. ומה הקב"ה ברא את עולמו בדין וברחמים כאחד, אף אתה עשה דין ורחמים כאחד^{קיז}.

ב. אודות הנקראים "בני ישראל" מהעדה היהודית, נחשבים הם כיהודים לכל דבר, וכשבאים להירשם לנישואין צריך לבדוק אחריהם לפחות ארבע דורות שנהגו כיהודים, ואז ירשמו אותם^{קיח}.

א אבן העזר - כתובה

א. אחינו האשכנזים נוהגים לכתוב בכתובה לשון "זקוקים", היינו שם מטבע שהיה נוהג בארצותם, וגם בזמן הזה ממשיכים במנהגם, ואינם רוצים לשנות לשם מטבע הנהוג כיום (מחמת שאם ישנו מעט, א"א לדעת לאן יגיעו הדברים אח"כ, שכל אחד יבא וישנה מה שנראה לו. וכמ"ש הרב נחלת שבעה (סי' קיב אות מט) בסוף דבריו), כיון שישנם כמה דעות כמה הוא שיעור מטבע זה, טוב ונכון שבסוף הכתובה יוסיפו סעיף, שבו יהיה כתוב כך: "אני החתן _____ מאשר שידוע לי כי התחייבותי בכתובה (200/100 זוז/זקוקים) הינה בערכים המצוינים ליד חתימתי בנספח זה". ובצד יכתבו מספר אפשרויות ע"פ שיטות הפוסקים, והחתן יסמן כרצונו^{קיט}.

ב. אין לשנות את לשון הכתובה ולתרגם אותה לעברית. אך טוב שמאחורי הכתובה יכתבו את הכתובה בלשון עברית, או בדף מצורף. וכמו שעושים כמה רבנויות. ואם עושים כן, לא יתנו את מקום חתימת החתן אלא בכתובה הכתובה בלשון ארמית^{קכ}.

^{קטז} גליון ח, סימן קמט, אות ב, עמוד נה.

^{קיז} גליון יח סימן עח, ד"ה בדרך כלל.

^{קיח} שם סי' עט עמוד קעט.

^{קיט} גליון ב סי' כא, עמוד יח-כ.

^{קכ} שם עמוד כ ד"ה באשר להצעת הרב הכותב.

ג. מי שמסדרי הקידושין שלו החתימו את העדים על הכתובה קודם החופה, אע"פ שלכתחילה יש לנהוג כמנהג הספרדים שהעדים חותמים מתחת לחופה, מ"מ אין זה מעכב, ואין צריך לכתוב כתובה חדשה^{קכא}.

ד. מי שנשא אשה בזמן שהכסף המקובל היה "לירות" וכתב בכתובתו את הסכום בלירות, אע"פ שכעת ירד ערכם מאד, וכמעט ולא יקבל תמורתם משהו, בכ"ז אינו צריך לכתוב כתובה חדשה בסכום של שקלים הנהוגים כיום, שכיון שבשעת כתיבת הכתובה היה זה סכום נאה, וסמכה האשה את דעתה עליו והסכימה להינשא, לא איכפת לן במה שירד ערך הלירות^{קכב}.

א נישואין

א. זוג עם פיגור שכלי, אם דעתם צלולה ואין שיבוש גמור בדעתם, אלא הם בגדר ששכלם דל וקלוש, קידושיהם קידושין, ועל כן יש לקדש אותם בעדים כרגיל. אך אם הם בגדר שישנו איזה שיבוש בדעתם, אע"פ שהם אינם שוטים גמורים, אך אינם משיגים דבר על בוריו, וקשה לסמוך עליהם בעסק שעושים לבדם, קידושיהם קידושי ספק. וכן אם הם עתים שוטים עתים פקחים, כגון שהם לוקחים תרופות ומצבם הנפשי אינו יציב, ג"כ קידושיהם ספק^{קכג}.

ב. כל אלו שקידושיהם ספק, שפיר יש לקדשם, שאחר שאין דינו כשוטה, למה נמנע ממנו מלשאת אשה, ולחיות עמה בהיתר כדרך כל הארץ, אלא אם כן יש שיבוש אצל האישה (או דעה קלושה) באופן שיש לחשוש שתהיה פתאית לזנות תחתיו בנקל, דבזה בוודאי שאין להשיאם, כדי שלא לגרום מכשול^{קכד}.

ג. כהן שנחתכו חוטי הביצים שלו ונסתרס, והתברר אצל חכם שיש לו דין של פצוע דכא, מותר לו לשאת גרושה, דיצא מכלל כהן, ופשוט שאין לו לישא את כפיו^{קכה}.

^{קכא} גליון ח, שו"ת הראשון"ל סי' ג, עמוד כד-כה.

^{קכב} גליון יח, סי' עח.

^{קכג} גליון ב סי' כ.

^{קכד} שם.

^{קכה} גליון ו סי' פז.

ד. כיום אין לנו מי שיהיה כבן עזאי שתורתו אומנותו, ושיפטר מלישא אשה. ולכן אף בן ישיבה, שזכה לומד תורה בהתמדה, יש לו להזדרז לישא אשה, כדי שלא יתגבר יצרו עליו. ועצה היעוצה בזמננו להתחתן בגיל עשרים שנה, והכל לפי מה שהוא הבחור. אך יש בחורים אשר העצה בשבילהם היא להתחתן יותר מאוחר, כדי שבבא העת בע"ה יוכלו לבנות את בתייהם בצורה הטובה ביותר, וזאת רק אם הם שקועים בלמוד תורתנו הקדושה, ואינם מרבים לצאת לרחובה של עיר במקומות של אנשים שלצערנו עדיין אינם שומרים תורה ומצוות^{קכ}.

ה. בחור הלומד בישיבה, ואין הישיבה מסכימה להינשא אלא בקיבוץ ג' וכדו', כך שיהיה הבחור בגיל עשרים ושלש, ועתה הבחור רק בגיל שמונה עשרה, והוא הולך ומתעלה באותה ישיבה, אין לו לעזוב את הישיבה כעת, אלא בע"ה בבא העת כשיגיע לגיל עשרים שנה, יש לו להתייעץ בזה עם רבנים אשר מבינים את חשיבות העניין להינשא מוקדם, אשר יורו לו אם עליו לצאת לפגישות ולעזוב את הישיבה ההיא, או לא^{קכ}.

ו. מי שהתארס לפני גיל עשרים והחתונה נערכה לאחר גיל עשרים (כגון שנהיה בן כ' בימי הספירה), אין הוא כלול במה שנאמר בגמ' קידושין (כט:): שאומר הקב"ה "תיפח עצמותיו", משום שהוא חשוב כאנוס^{קכ}.

ז. גם אם עושים חדר יחוד, ונמצאים שם הצלם וילדים וכדו', חשיב יחוד, וצריכה ככלה לאחמ"כ לכסות את ראשה בכסוי ראש. ואם הכלה מאד רוצה לעשות חדר יחוד, או שהחתן לומד בישיבה אשכנזית ומתבייש שלא לעשות חדר יחוד, יוכלו לעלות לגג האולם, או לצאת לחצר, ושם יעשו תמונות וכדו'. אך מ"מ יזהר החתן שלא ללכת יד ביד עם הכלה, ובפרט בפני חבריו הצעירים, כי ע"פ רבותינו הספרדים מנהג זה הוא מנהג מכוער, ואין לעשותו^{קכ}.

ח. מנהג הספרדים ועדות המזרח שלא לברך ברכת חתנים אלא בביתו של החתן. ואפילו אם עושים את הסעודה של השבע ברכות בבית הורי החתן, אין לברך אלא ברכת הגפן ואשר ברא בלבד. ואפילו אם משכיר החתן את מקום הסעודה, או שמקנים לו אותו, אין זה מועיל,

^{קכ} גליון ח, סימן קמ, עמוד מה.

^{קכ} שם עמוד מז.

^{קכ} גליון יב, שו"ת הראשון לציון סי' יב.

^{קכ} שם סימן קמד, עמוד מט-נ.

דלא בעינן שיהיה המקום שייך לו מדיני קניין, אלא בעינן מקום שעושה שם כל צרכיו, דשם שמחתו גדולה^{קל}.

ט. אע"פ שנהגו מצד הכרת הטוב, לכבד את ראש הישיבה בסידור חופה וקידושין, מכל מקום אין לראש הישיבה לכפות את החתן לשנות ממנהג אבותיו ורבותיו ולחייבו לעשות חדר יחוד אחר החופה. שאין לברכות הנישואין דין של ברכות המצוות שבעינן שיהיה עובר לעשייתן, אלא נחשבים הם כברכות השבח, שאין צריך בהם עובר לעשייתן. וכמו שבחופת נדה אנו מברכים את הברכות, למרות שלא שייך לעשות ייחוד. ומוכח שבברכות השבח אין צריך עובר לעשייתן. ולצערנו יש שאינם יודעים דבר זה, או שאינם רוצים לדעת מתוך חוסר הערכה לגדולי רבותינו, כמו מרן החבי"ב בעל הכנסת הגדולה, וכופים את תלמידיהם לנהוג בכל מכל כל כמנהגם. וכן לא יעשה^{קלא}.

י. מנהגנו להשיב את החתן בשבועה חמורה, וכן היה המנהג כבר לפני 850 שנה, כמו שהעיד מרן הבית יוסף בהלכות חליצה (סימן קסט סעיף מו), ולא מפני שיש לנו קושיא, נדחה את דברי מרן הב"י וכל הגדולים שעמו, ונבטל מנהגינו המבוסס על פי דעת הקדמונים. ולכן כיון שמדין הכרת הטוב שנהנה הבחור מן הישיבה מבחינה רוחנית וגשמית, והוא צריך לכבד את ראש הישיבה בסידור חופה וקידושין מדין הכרת הטוב, יסביר לו קודם בטוב טעם ודעת את סברתו שרוצה לנהוג כמנהג אבותיו ורבותיו שנהגו כן מלפני מאות שנים. וכן צריך ראש הישיבה לעשות כמנהגו של הבחור^{קלב}.

יא. אם החתן מחויב להזמין את ראש הישיבה שכופה עליו לנהוג כמנהג האשכנזים ולעשות חדר יחוד אחר החופה (שעל כיו"ב כתב הערוך השלחן שהוא מנהג מכוער), ואם לא יעשה כן ימנע ראש הישיבה מכל חברי החתן להגיע לשמחה, כתב מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בתשובתו לחתן כזה, שאין לו ברירה אלא לעשות כפי הנחיותיו של ראש הישיבה, וישאף לגדול בתורה ולפתוח ישיבה ולהנהיג את הבחורים כמנהג רבותינו מדורי דורות. ואחר הייחוד תחבוש הכלה פאה נכרית ולא תשתמש בה אחר כך בשום פנים ואופן. שהרי אחר הייחוד אסור לה ללכת בגילוי הראש. ואין מועיל לעשות תנאי שהייחוד לא לשם נישואין^{קלג} [ואף אם

קל שם סימן קנ, עמוד נה-נח.
קלא גליון יח, סימן עא, עמוד קעא.
קלב שם קעא-קעב.
קלג שם סימן עב.

יהיו ילדים בחדר, או הצלם וכדו', גם בזה לדעת הרמב"ם עצם הדבר שמביא אותה לתוך חדר, הוי יחוד להצריכה לכסות ראשה. וע"ע בקובץ בית יוסף שם עמוד קעד ד"ה ועל כן^{קלד}.

יב. על החתן להשפיע על כלתו עוד מלפני הנישואין שאין מנהגנו לתת לכלה יד בפני כל הצבור, ובפרט לפני חבריו של הבחור שהם בחורים רווקים, שאין זה מדרכי הצניעות. ואף שיש מן האשכנזים שמקילין בזה, והולכים יחד לחדר יחוד יד ביד, מכל מקום אצלנו הספרדים מעולם לא ראינו מנהג זה. וגם בשאר הימים בית שמתנהל על פי הצניעות כפי שקבעו לנו רבותינו מדורי דורות, יהיה בו שלום בית נחת ושלוחה^{קלה}.

יג. בדין אמירת ברכות האירוסין והנישואין ברמקול, מרן פוסק הדור זצוקללה"ה לא חשש לאסור, והיה מברך דרך הרמקול, שהרי החתן והכלה גם בלא הרמקול ישמעו את הברכות. ואף למחמירים בזה, אינם צריכים לנהוג כן בקריאת הכתובה, שהרי אין מוציאים בה ידי חובה, והוא רק מנהג בעלמא לקרוא שהרי מעיקר הדין די בחתימת העדים, ובעשיית קניין עם החתן, ואין הקריאה מעכבת כלל^{קלי}.

יד. מעיקר הדין מותר להרים את החתן על הכתפיים, שהרי הוא טרוד שמא ייפול וגם הוא בפרהסיא, ואין לחוש להרהור וקישוי, אך עדיף להרים את החתן על כיסא, ואם מרימים אותו על הכתפיים, אין צריך לגעור בהם^{קליז}.

א עניינים שונים

צניעות באיש

א. בימינו שדרך כל העולם לרחוץ בים או בנהר עם בגד ים, אין להתיר להסתובב שם ערומים לגמרי^{קלח}.

ב. אע"פ שמצד צניעות גם באיש אין לו לגלות בשרו המכוסה, אם החום כבד מותר לו לגלות את זרועו^{קלט}.

^{קלד} שם ד"ה ואם יש אילוצים.

^{קלה} עכ"ל מו"ר מרן עמוד ההוראה שליט"א בקובץ בית יוסף שם סי' עב.

^{קלי} שם סי' עד עמוד קעד.

^{קליז} שם עמוד קעה ד"ה בענין.

^{קלח} גליון ד סי' סו ד"ה ואמנם.

^{קלט} שם ד"ה ואמנם אם החום כבד.

ג. הרהור בדברי תורה כשאינו מלובש, מותר, ורק בבית הכיסא החמירו. ודלא כשו"ת אגרות משה שהחמיר בזה קמ"י.

ד. במקום שא"א שלא יתגלה בשרו, כגון במקוה וכדו', ישתדל כפי יכולתו שלא ללכת בגילוי הגוף שלא לצורך, ויזהר לפשוט וללבוש הבגדים סמוך למקום שטובל כמה שאפשר. ולכתחילה טוב לכסות עצמו במגבת עד לירידתו למקוה, ובחזרתו מן המקוה קמ"א.

ה. יעשה ככל יכולתו להתרחץ במקלחות במקוה שיש שם הפרדה של מחיצה או וילון בין מקלחת למקלחת, ויתרחץ בצניעות בנפרד. ואם אין לו אפשרות כזאת, ואין עוד מקוה במקומו, מעיקר הדין יש להתיר להתרחץ שם, אך יעשה הכל בזריזות קמ"ב.

ו. בהיותו במקוה יזהר שלא להיכשל במה שאמרו חכמים שלא להסתכל במקום ערוה קמ"ג.

צניעות באשה

ז. הדבר ברור שלבישת חצאית מיני קצרה, שיש בה גילוי שוק וירך, מלבושי תועבה הן, שומר נפשו ירחק מהן, ואפילו אם לובשות גרבי ניילון, הואיל ושיקופות הן, ובשרן נראה דרך הגרביים, כמאן דליתנהו דמי קמ"ד.

ח. יש נשים ההולכות בשמלה ארוכה המגיעה עד הקרסוליים, כך שהשוק מכוסה, אף הנכון להחמיר בזה אם הוא לבוש בולט ושונה, ובכל הדברים הללו יש לנהוג כמנהג בנות ישראל הכשרות והצנועות קמ"ה.

ט. אסור באיסור גמור לבנות ישראל ללכת בחצאיות קצרות, או שמלות קצרות, שמלבד שעוברות בכך על איסור חמור של פריצות וגירוי יצר הרע, יש בזה גם לאו מן התורה, משום "ובחוקותיהם לא תלכו". ובנות הלובשות חצאיות קצרות למעלה מן הברך, צריך להשפיע עליהן בדרכי נועם ללבוש חצאיות או שמלות צנועות, באופן שמכסות את הברכים

קמ"י שם סוד"ה ובשו"ת אגרות משה.

קמ"א שם ד"ה ואפילו במקום.

קמ"ב שם.

קמ"ג שם.

קמ"ד לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בגליון יח, סימן ע, עמוד קסט.

קמ"ה לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף שם.

בעת ישיבתם... ולכן מצוה רבה היא להוכיח את הבנות, ולשקוד על תקנת בנות ישראל להדריך בדרכי הצניעות כמנהג אמותינו הקדושות^{קמז}.

י. חובה קדושה על כל הרבנים שומרי משמרת הקודש ופרנסי הצבור החרדים לדבר ה', לפרסם ברבים חומר איסור זה, ולהזהיר את בנות ישראל ללכת בלבוש צנוע, וכל כבודה בת מלך פנימה, ממשבצות זהב לבושה^{קמז}.

בענייני שיטת הפסיקה ההלכתית וההנהגה

יא. רב עיר שנתמנה ע"י בחירות, אין לו דין של מרא דאתרא, ואין חייבים ללכת ע"פ פסיקותיו, דאטו מי שמינוהו פוליטיקאים שאינם מבינים כלל וכלל בענייני תורה והלכה, הם שיחליטו על פי מי ללכת בהלכה. אלא הכל נמדד ע"פ גדלותו בתורה ובפסיקת ההלכה. ומ"מ יש לכבדו כפי שמכבדים כל תלמיד חכם^{קמח}.

יב. תלמיד ישיבה שקיבל את כל תורתו מרבנים מחכמי אשכנז, ולא קיבל שום דבר מרבנים חכמי ספרד, אין להורות לו ללכת אחר מנהג רבותיו, אלא יעשה הכל כדעת מרן הש"ע שקיבלנו הוראותיו, ובפרט בארץ ישראל, שהיא אתריה דמרן^{קמט}.

יג. גם התימנים שעלו לארץ ישראל שלא על מנת לחזור לחו"ל, צריכים לנהוג כדעת מרן השלחן ערוך, שהוא מרא דאתרא בפרט בארץ ישראל. אך במנהגים שאינם לפי דעת הש"ע, ונהגו אותם קהילות הספרדים, אינם צריכים לנהוג כן, וטוב שאם ירצו יעשו כן, בדברים שהם ע"פ הקבלה^{קי}.

יד. תלמיד חכם הנושא ונותן בהלכה, ובהלכה אחת יצא לו למסקנה שלא כמו שהורה גדול הדור באותו הזמן, וכל העם הולכים אחר הוראותיו, אין לו להורות לכל העם כאשר השיג בדעתו, אלא עליו להורות כדעת גדול הדור, ואע"פ שאין הוא מסכים עמו. ולא מפני שיש לו קושיות על גדול הדור, ישתנה הפסק. שאין אנו מצווים אלא ללכת ע"פ השופט אשר יהיה בימים ההם, ואפילו יגידו לך על שמאל שהוא ימין. ואע"פ שיתברר שהאמת עם חכם אחד,

^{קמז} לשון מו"ר שליט"א בקובץ בית יוסף שם, עמוד קע.

^{קמז} לשון מו"ר שליט"א שם עמוד קעא.

^{קמח} גליון ח, שו"ת הראש"ל ס"ד, עמוד כח-כט.

^{קמט} גליון ח, שו"ת הראשון לציון ס"ד עמוד כט.

^{קי} שו"ת הראשון לציון סי' טז, גליון כא עמוד י.

אין זה נוגע לנו למעשה, אלא עלינו לעשות "ככל אשר יורוך". וכ"ז אפילו מקולא לחומרא, וכ"ש מחומרא לקולא^{קנא}.

טו. אע"פ שאין להורות לרבים כנגד גדול הדור אשר הציבור כולו הולך אחר הוראותיו, מ"מ אין משוא פנים בהלכה, ורשאי ת"ח לחלוק על גדול הדור, כל שאינו מורה כן לרבים, ובסוף דבריו כותב שלמעשה ודאי שיש לנהוג כמו שהורה גדול הדור^{קנב}.

טז. רב עיר או רב שכונה, וכן ראש ישיבה או רב בית הכנסת שבחרו לעצמם ללכת ע"פ הבן איש חי או המקובלים וכיו"ב, מה שאין רוב הציבור הולך על פיהם, אינם רשאים להורות לרבים כפי מנהג עצמם, ובפרט בענייני ברכות, כגון ברכת מעין שבע בליל פסח שחל בשבת, שלא יהא דבר זה אלא ספק, וספק ברכות להקל^{קנג}.

יז. כל הכותב פסק הלכה חייב שהאמת תהיה נר לרגליו, כי תורתנו תורת אמת היא, ויש להביא את כל הדעות לכאן ולכאן, ולא להעלים חלק מדעות הפוסקים שאינם מתאימים לרוח התשובה. וזוהי דרכה של תורה להביא את כל הדעות ולהכריע בהלכה, ולא להעלים ראיות סברות ופוסקים אחרים^{קנד}.

יח. גם בענייני הנהגה ודרך ארץ ועניינים גשמיים, יש לשמוע לקול חכמים, שאין שום אדם שבקי יפה בדרך ארץ ותרבות ומנהג כל דבר אלא מי שלמד תורה, שבכללה של תורה הוא מוצא כל ענייני חכמות ומשלות כל דבר וכו' (מחזור ויטרי סימן תכו ד"ה אין)^{קנה}.

דרך הלימוד לבחורי ישיבה

יט. בחור צעיר הלומד בישיבה, צריך להתמיד ולהשקיע לקנות דרכי העיון בש"ס, לדעת כל סוגיא וכל עניין בהבנה ישירה ונכונה, כי אם אינו מבין נכון, ועיונו שטחי, יכול ללמוד כל הש"ס בצורה לא נכונה בלי הבנה, וחבל על העמל שהשקיע. אשר על כן בחור צעיר צריך לעיין היטב בסוגיות הש"ס, וזה ע"י שילמד גמ' רש"י ותוס' על הסדר, וגם את הראשונים על הסוגיא, כגון רשב"א, ריטב"א, המאירי, הרא"ש והר"ן, וכיוצא. וגם יעיין במפרשי הש"ס האחרונים כגון מהרש"א, הרש"ש, פני יהושע, רעק"א וכיוצא, ויבין דבריהם היטב. וילמד

^{קנא} שם עמוד ל-לב.

^{קנב} שם עמוד לא ד"ה ואפשר.

^{קנג} שם עמוד ל ד"ה וכל שכן.

^{קנד} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון יד, סימן רב עמוד כו ד"ה דע לך.

^{קנה} שם עמוד כג ד"ה ואף.

בדרך כלל עם חברותא שבזה יכול לבחון עצמו אם מבין היטב, וכך ילמד לעיין ישר, ולא עליך המלאכה לגמור, ואם תרצה ללמוד בהפסקות או בלילה דף יומי, תתייעץ עם הרבנים שלך, אם אתה ראוי לזה, כי צריך להבין ולא לגרוס. וכדאי שתשקיע בלימודך ברוב היום לדעת את המסכת הנלמדת הישיבה, לסיימה ולדעת אותה היטב, מאשר ללמוד במהירות ובחיפזון, ולספור כמה דפי גמרא למדת, ואם הינך בעל הבנה, אדרבה תלמד בלילות מסכתות גמרא רש"י ותוס' בהבנה, בלי לפתוח ספרים.

ובעניין לימוד ההלכה, תלמד כל יום לפחות חצי שעה הלכה, ותתחיל מתחילת הש"ע או"ח יחד עם המשנ"ב, וילקוט יוסף על הסדר, סימן אחר סימן, בכדי שיהיה לך מושגים ראשונים בהלכה, ובעהשי"ת כשתתמיד בזה, ותדע את המושגים הראשונים, בגיל יותר מבוגר תלמד טור וב"י ונושאי הכלים ושו"ת שונים. וכן בלילות שבת וביום שבת, תנצל ללמוד בספריו של מרן זיע"א^{קנ}.

כ. דעתם של מרן פוסק הדור רבינו עובדיה יוסף, והגאון רבי בן-ציון אבא שאול זיע"א, שאין לבן ישיבה להסתובב בשדות התעופה למיניהם, ולטוס במטוסים, מחמת הפריצות המצויה שם, והיה מרן זיע"א עומד על כך בכל התוקף. וגם דברים אלו מוצאים את הבחור מריכוז הלימוד, וראשו צריך להיות בסיום הש"ס, תוך התמדה ועמל להבין הכל בצורה ישרה ולהיות שקוע בלימוד, וכ"ז אמור אף אם עושה זאת כדי לנסוע לקברות צדיקים^{קנ}.

המבטא ונוסח התפלה

כא. חדשים מקרוב באו, בחורים אשר חונכו ולמדו בישיבות אשכנזיות, ומשנים ניקוד של שם ה' לקמ"ץ חטופה כההרת האשכנזים, אך כל המשנים עושים זאת מחוסר ידיעה, וחושבים שמנהגי האשכנזים הם הם העיקר, ואילו מנהגי הספרדים הגיעו משוק מחנה יהודה או משוק הכרמל ח"ו, וחלק מהאומרים כן הדבר נובע מרגשי גזענות ועליונות ידועה, וחלק מחוסר ידיעת הפוסקים. כי בפיוטי רבי אליעזר הכליר (מהתנאים הקדושים) וכן מהרי"ץ, הרמב"ם, התוס' (ע' יעב"ץ ברכות מז:) מכל אלה משמע שהמבטא שלנו הוא הנכון, וכן משמע ממעשה רב להגר"א, מערוך לנר, זכר יהוסף, ועוד הרבה אחרונים. וכבר הארכנו בזה בילקו"י על פורים מהדורת תשע"ג, בקונטרס אחרון שבסוף הספר. ורבו של החת"ס רבי נתן אדלר הביא לביתו לשנתיים את רבי חיים מודעי, שילמד אותו הנוסח והמבטא הספרדי, כי סבר שזה העיקר. ואף שהחת"ס לא המשיך בדרכו, כנראה היה הדבר קשה לו לשנות מהרגלו

^{קנ} עכ"ל מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון יג, סימן ח.

^{קנ} גליון יח, סי' פא עמוד קפג ד"ה ולענין.

במשך עשרות שנים. אבל מכאן נלמד על חשיבות המבטא הספרדי, ולקיים "ויגבה לבו בדרכי ה'", ואין זה קשור לחוג "בני התורה" כי זה דבר הלכתי. ולכן כל המשנה ידו על התחתונה, ואשר לא טוב עשה בעמיו ועובר גם משום לא תיטוש תורת אמן, ועליו לחזור למנהג הספרדים^{קנח}.

כב. אם ראש הישיבה מקפיד שיתפללו ש"צ רק בהבהרה ליטאית, לא יעלה בשום אופן להיות ש"צ, ויתפלל בלחש כמנהג הספרדים. וכמו כן יש להקפיד להתפלל כנוסח התפלה של הספרדים ועדות המזרח, ואין לשנות, והכל יעשה בצנעא בלא מחלוקת ומריבות. ואת צנועים חכמה^{קנט}.

לקיחת בקבוקים ממתקנים המותקנים ברחובות לשם מחזור

כג. מתקנים המוצבים ברחובות, ואנשים מכניסים לתום בקבוקי פלסטיק ריקים, אסור לאדם לבא ולקחת משם בקבוקים, שכיון שהעמידו מתקן זה ברשות העירייה, ונחשבים קצת כמקום מושכר לדבר זה, ויתכן שאף משלמים לעירייה עבור הצבת המתקן, וגם השקיעו על מתקן זה הרבה ביצורו ובהצבתו ברחוב, משום כן חשוב הדבר כחצרם שקונה להם, ואין לקחת משם בקבוקים ללא רשות^{קס}.

יחוד

כד. בעל חנות שנמצא בחנותו לאחר שעת הסגירה, ונמצאת שם גם המזכירה, יש בזה משום יחוד, ולא יעזור אם יש בחנות מצלמות, שדרכם יכולה אשתו של בעל החנות לראות את כל אשר נעשה שם, דהא יש מקומות שאין שם מצלמות מפני הצניעות, כגון בבית הכסא, וכן הרוצים לעשות עבירה יכולים להסתיר את המצלמה ולומר שיש תקלה במצלמה. ואין אפטרופוס לעריות^{קסא}.

יציאה לחו"ל לשם מנוחת הנפש

כה. המיקל לצאת לחו"ל כדי לראות בנפלאות הבריאה, או לצורך מנוחה, ואח"כ יחזור ללימודו וילמד יותר טוב, יש לו על מי לסמוך^{קסב}.

^{קנח} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון כא, סי' קלה, עמוד נא ד"ה ואמנם.

^{קנט} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף שם, ד"ה ולכן.

^{קס} גליון ח, סימן קמב, עמוד מז-מח.

^{קסא} שם, סימן קנ, אות ב, עמוד נח.

^{קסב} שם, סימן קנב אות א, עמוד נט-ס.

הליכה לגן חיות

כו. הליכה לגן חיות לשם הסתכלות במעשה הבורא יתברך שמו, אין בזה משום אל תפנו אל מדעתכם. אך אין ללכת למקומות שמשתעשעים במעשי אכזריות בבעלי חיים, כגון מלחמת שוורים, שדברים אלו מטביעים באדם מידות מושחתות של אכזריות^{קסג}.

בחומרת החזקת המכשירים הטמאים

כז. בעניין מכשיר האיפון, לא די בזה שלא להסתכל במכשירים לו כשרים, אלא יש לסלק אותם מן הבית, מבחינת אל תשכן באהלך עולה, ויכול למכור אותו לגוי בלבד, ומ"מ אסור להשאירם בבית שלא יהיה למכשול. וישגיח על בניו ובנותיו שלא יהיו להם חברים שיש להם מכשיר טמא כזה, שרבים חללים הפילה, ורבים ירדו מדרך ה' בגלל מכשיר טמא זה, וכן ישגיחו עליהם בעינא פקחא שלא יראו אינטרנט, **אפילו כשר**, שיכול למשוך בחורים צעירים ולהפילם ברשת היצה"ר^{קסד}.

הוצאת ס"ת מיוחד לנשים בשמחת תורה

כח. אין לשנות ממה שהנהיגו גדולי הדורות בדורות קודמים, ולהתיר לנשים להוציא ס"ת בימי שמחת תורה, ולרקוד עמו בעזרת הנשים, אלא ימשיכו לנהוג שכל הנשים נמצאות בעזרת הנשים, ומשם יראו את ההקפות והשמחה שעושים הגברים. וחדש אסור מן התורה. ועלינו להתבטל לגדולי הדורות הקודמים אפילו בדבר שאינו מובן לנו, כל שכן בדבר זה שהוא מובן שיש בו פרצת חומת הצניעות^{קסה}.

אם מותר לברך אשה

כט. אע"פ שאין לשאול בשלומה של אשה, מ"מ מותר לברך אותה^{קסו}.

החיוב לחולה ללכת אל הרופאים

ל. חיוב גדול על החולה להתרפאות כדרך כל הארץ, ואסור לו להימנע מלהתרפא בדרך טבעית. וכל המתעצל בזה וסומך על הנס אינו אלא מן המתמיהים, ודעת שוטים היא זאת, וקרוב להיות פושע בעצמו, ועתיד ליתן את הדין על כך, וגם אם מכין בשביל מצוה,

^{קסג} גליון ז, סימן קיא אות ב, עמוד פא.

^{קסד} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בקובץ בית יוסף גליון ז, סימן קיא, אות ד, עמוד פא.

^{קסה} שם סימן קיב, עמוד פב.

^{קסו} גליון י, סימן קפז אות ג, עמוד מז.

עליו לידע דהוי מצוה הבאה בעבירה. וגם מי שנחלה בחולי פנימי, חייב להתנהג ע"פ דרך הטבע, וללכת אל הרופא, ולהתנהג כפי הוראות הרופאים, אלא שיתלה בטחונו בה' יתברך, והחונן לאדם דעת ומלמד לאנוש בינה, שיתן בלב הרופאים להבין ולהשכיל ולדעת שרשי המחלה ודרך רפואתה, והמונע עצמו מללכת לרופא, הרי זה מתחייב בנפשו^{קסז}.

כשרות

לא. בעופות אין הרבה שאלות מסובכות והידורים, ולכן אפשר לסמוך כמעט על כל ההכשרים של כל בד"צ או רבנות מוכרת, שהרי בכל המשחטות המוכרות שוחטין ובודקין ומולחין כדין. והעמד דבר על חזקתו, אלא אם כן איתרע חזקתה. אולם לגבי בשר בהמות, יש לבדוק הדק היטב ולברר על ההכשר המהודר ביותר, כי בבשר ישנן בעיות של סרכות. וישנם חילוקי דעות בין מרן הש"ע לרמ"א, ולכן תשאלו חכם הבקי בדברים האלה ויגיד לכם איזה הכשר טוב יותר, ומהודר יותר. ואשריו של כל מי שמהדר בדברים אלה^{קסח}.

לב. יש לאשה נאמנות מוחלטת על כל עניני הכשרות. אולם כל שיש חשש קל לפריצת גדרי הצניעות, או לחשש רפורמה וכדו', המבקשים להידמות לרפורמים, יש לעמוד בכל תוקף שלא ליתן לאשה להיות משגיחת כשרות. כפי שהדבר היה מאז ומתמיד בעם ישראל, וכך היה בארץ ישראל מזה דורות, כאשר הרבנות הראשית והרבנות הצבאית לא איפשרו לנשים בשו"א להיות משגיחות כשרות, במשך עשרות שנים, ואין צריך לשנות ממה שהיה מקובל, בדברים חשובים אלה של שמירת גדרי הצניעות^{קסט}.

זכויות יוצרים

לג. אסור להדפיס ספר ללא רשות המחבר או יורשיו, וכמו שפסק מרן רבינו הגדול זצוקללה"ה בשו"ת יביע אומר ח"ז (חו"מ סי' ט), ולא נכונה השמועה שמרן זיע"א חזר בו מדין זה. וכן מוכרח להדיא ממה שכתב בצוואה להוריש לבנו ר' משה את הזכויות על ספריו, ומבואר שיש דין זכויות יוצרים בספרים^{קע}.

לד. אדם שכותב קונטרס או תשובה בהלכה וכדו', והגיע לספרים שציין דרך ספר אחר, אם הם ספרים ידועים כגון גמ' או שלחן ערוך, משנ"ב וכדו', אינו צריך לציין שהגיע לזה דרך

^{קסז} לשון מו"ר מרן הראשון לציון שליט"א בקובץ בית יוסף גליון כ, סימן קח, עמוד כח.

^{קסח} לשון מו"ר מרן הראשון לציון שליט"א בקובץ בית יוסף שם, סימן קב עמוד יח.

^{קסט} לשון מו"ר מרן הראשון לציון שליט"א, בקובץ בית יוסף גליון כה, סימן קעב, עמוד לו.

^{קע} שם סימן קא עמוד יז.

אותו הספר. אך אם אלו ספרים שאינם ידועים, צריך לציין כיצד הגיע לזה, אם כתוב עם הספר שהגיע ממנו "כל הזכויות שמורות"^{קעא}.

לה. שירים המופצים בלאו הכי בכל מיני מחשבים, שהבעלים מסתמא התייאשו מזה, והיו כזוטו של ים, אפשר להקל לעשות מזה מקבץ ולחלק כמתנה כמוזכרת לשמחה. ומ"מ אין לעשות מזה רווחים ולמכור דיסקים אלו שעושה^{קעב}.

ללמוד דבר טוב מן הרשעים

לו. על דבר בבריאה שיכול להביא תועלת ולימוד לעם ישראל, צריכים ללמוד ממנו. ואפילו הוא דבר שנלמד מן הרשעים^{קעג}.

מכירת ספרי קודש כדי לקנות תקליטור תורני, כגון אוצר החכמה וכדו'

לז. מותר למכור ספרי קודש כדי לקנות בכסף זה תקליטור תורני, כגון אוצר החכמה, או פרויקט השו"ת וכדו', ואין בזה משום הורדה בקדושה, בפרט שיש אומרים שאין כל כך קדושה בספרים הנדפסים בשיטת הדפוס של היום, כיון שעושה כן כדי להרחיב את ידיעותיו בתורה, אין בזה משום חשש^{קעד}.

ביטוי שמות הקודש בפיו

לח. מה שיש בבתי הכנסת מזמור למנצח בנגינות בצורת המנורה, וכתוב צרנבל"ש ר"ת צרי, דבש, נכאת, לוט, בוטני, שקדים. ע' בבא"ח בהקדמה לפרשת מקץ שנה ראשונה, שכתב שהוא שם קדוש, ואסור לבטאות אותו בשפתיו^{קעה}.

לט. אין לשיר שירים להקב"ה בשם ה' ולאייט את האותיות של שם ה' שיש בזה משום זילותא, וכעין מה שאסרו חכמים לשיר פסוקים משיר השירים^{קעו}.

שמיעת שיעורי תורה בנגן במקומות רחצה

מ. מי שנמצא במקומות כגון "חמי יואב", ורוצה לשמוע שיעורי תורה בנגן, אם המקום פתוח ואין בו גג, ואין בו זוהמא, אפשר לשמוע שם דברי תורה. וה"ה למקוה האר"י. אבל אם המקום מקורה, ויש בו זוהמא, אין לשמוע שם דברי תורה^{קעז}.

^{קעא} גליון יג, סי' ז, אות ב.

^{קעב} לשון מו"ר מרן הראש"ל שליט"א בגליון כא, סי' קלז, אות ב.

^{קעג} שם, שו"ת הראשון לציון סימן טו, עמוד ז.

^{קעד} שם סי' פא, עמ' קפא והלאה.

^{קעה} שם סי' צא, אות א, עמוד ריג.

^{קעו} עכ"ל מו"ר שליט"א בקובץ בית יוסף שם אות ג.

מא. אם יש ריח חריף של גופרית, אפשר לשמוע שם דברי תורה, שאין לזה דין של ריח רע, אלא דין של זפת^{קעח}.

הליכה ביום חול למקומות הפתוחים בשבת

מב. בריכה שבמשך כל ימות השנה היא מעורבת, ורק בימי "בין הזמנים" היא נפרדת, אם יש בריכה אחרת בקרבת מקום, שהיא נפרדת בכל ימות השנה, בוודאי שאין ללכת למקום אשר הם רוחצים בתערובת בעוה"ר, ואין לחזק את המקום שמכשיל את הרבים. אבל אם אין בריכה אחרת, מעיקר הדין מותר ללכת לשם, אבל ברור שאם הצבור החרדי יתאחד וימנע מללכת לשם עד שהבריכה תהיה נפרדת בכל ימות השנה, והדבר ישפיע על מנהלי המקום להיענות לדבר זה, אין הכי נמי יש להימנע מללכת לשם בכל אופן. אבל אם מנהלי המקום בכל אופן ימשיכו במנהג הרע, מעיקר ההלכה אין מניעה ללכת לשם בזמנים שהרצחה בבריכה היא נפרדת לחלוטין^{קעט}.

להסתפר אצל ספר המספר גברים ונשים

מג. ספר המספר גברים ונשים, בוודאי שאין ראוי להסתפר אצלו, דלא שייך בזה בעבודתיה טריד. ואף אם הוא קרוב משפחה ומספר אותו חנים, יש להימנע מלהסתפר אצלו, כדי שיתעורר לדעת גודל עווננו, על ידי זה שאין יהודים יראי ה' מסתפרים אצלו כלל, ובזכות זה יערה עליו רוח ממרום לחזור בתשובה^{קפ}.

שיש לעודד את הילדים להכין את הפרשה ובפרט בדור זה

מד. טוב הדבר לעודד את הילדים להכין את הפרשה בטעמיה, ולתת להם לעלות לתורה בשבת ולקרוא עליה אחת, ובפרט בדורנו זה, שלצערנו הפיתויים והמכשולות רבים לילדים במחשב והאינטרנט וטלפון לא כשר, והדומה לו, ובכך שמכינים את הפרשה, הם עסוקים, ומתעודדים לאהבת תורה. ודבר זה ראוי לברכה^{קפא}.

שימוש בספרים שנתרמו לצורך הוצאת עלוני שבת, לאחר שהפסיקו את הוצאתם

מה. מי שהיה מוציא עלונים מידי שבוע במשך תקופה ארוכה, ובעקבות כך תרמו לו ספרים כדי להשתמש בהם להוצאת העלונים, ולאחר זמן הפסיק את הוצאת העלונים, אם יכול

^{קעז} גליון כא, סי' קלא אות ב, עמוד כה.

^{קעח} שם ד"ה ואם.

^{קעט} גליון יז, סימן נח.

^{קפ} שם עמוד כה, ד"ה ובעניין.

^{קפא} שם סי' ס, אות א.

לתרום את הספרים לכולל, יעשה כן. ואם אינו יכול, אפשר להשאירם אצלו, באופן שאולי בעתיד יצטרך שוב להעתיק מהם לזיכוי הרבים^{קפב}.

זמן צאת הכוכבים באקלים הארץ וחול

מו. זמן צאת הכוכבים הוא עשרים דקות אחרי השקיעה. ובארצות שיש הבדל זמן רב בין השקיעה לחושך, ראוי להחמיר בדברים דאורייתא, כגון בצאת השבת ובצאת יום הכיפורים עד שיהיה ודאי לילה, אך בדברים דרבנן כגון תפלת ערבית, או בעשיית מלאכות דרבנן במוצ"ש וכדו', הולכים אחר הגמ' והפוסקים, שכבר 20 דקות מהשקיעה הוא לילה^{קפג}.

---

^{קפב} גליון כה, שו"ת הראשון לציון סימן יז, עמוד כא.
^{קפג} גליון יב, סימן ריז עמוד לד, ד"ה ומה ששאל.